

ISSN 2311-3413

№ 12
грудень
2014

Виходить 12 разів на рік

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ
**Економіка
і
Фінанси**

ЖУРНАЛ ВКЛЮЧЕНО ДО МІЖНАРОДНИХ НАУКОМЕТРИЧНИХ БАЗ:
РОСІЙСЬКОГО ІНДЕКСУ НАУКОВОГО ЦИТУВАННЯ (РИНЦ)
INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL

SCIENTIFIC JOURNAL
Economics and Finance

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА
eLIBRARY.RU

INDEX  COPERNICUS
I N T E R N A T I O N A L

Дніпропетровськ
2014

Редакційна колегія:

Атамас П. Й., кандидат економічних наук, професор (Дніпропетровськ, Україна);
Brezina Ivan, prof. Ing., CSc., Faculty of Economic Informatics, Department of Operations Research and Econometrics, The University of Economics in Bratislava (Bratislava, Slovakia);
Довбня С. Б., доктор економічних наук, професор (Дніпропетровськ, Україна);
Dimitar Kanev, Doctor of Economic Sciences, Professor of Economics (Varna, Bulgaria);
Константин Савов Калинков, доктор економіки, професор (Варна, Болгарія);
Крамаренко Г. О., доктор економічних наук, професор (Дніпропетровськ, Україна);
Мних М. В., доктор економічних наук, професор (Київ, Україна);
Павлов К. В., доктор економічних наук, професор (Іжевськ, Російська Федерація);
Паршина О. А., доктор економічних наук, професор (Дніпропетровськ, Україна);
Пелих С. О., доктор економічних наук, професор (Мінськ, Республіка Беларусь);
Плаксиєнко В. Я., доктор економічних наук, професор (Полтава, Україна);
Пліскановський С. Т., доктор технічних наук, професор (Дніпропетровськ, Україна);
Ruta Šneidere, PhD., Docent (Riga, Latvia);
Nada Vignjević-Djordjević, Doctor of Economic Sciences, As. Professor (Novi Pazar, Serbia);
Хайдаров Н. Х., доктор економічних наук, професор (Республіка Узбекистан);
Шаталова Н. І., доктор соціологічних наук, професор (Єкатеринбург, Російська Федерація);
Дробязко С. І., кандидат економічних наук, доцент, професор РАЕ (Дніпропетровськ, Україна);
Лисенко Д. В., кандидат економічних наук, доцент (Москва, Російська Федерація);
Тропиніна І. Г., заступник директора з наукової роботи Красноярського інституту економіки Санкт-Петербурзької академії управління і економіки (Російська Федерація);
Фадєєва Ю. В., кандидат економічних наук (Тула, Російська Федерація);
Шевченко В. М., кандидат наук з державного управління (Дніпропетровськ, Україна)

Матеріали публікуються українською, російською та англійською мовами.

Статті проходять відбір, зовнішнє та внутрішнє рецензування.

Відповідальність за зміст статей та якість перекладу інформації на англійську мову несуть автори публікацій.

Всі права захищені.

*Повний або частковий передрук і переклад дозволено лише за згодою автора і редакції.
При передрукуванні посилання на «Економіка і Фінанси» обов'язкове.*

УДК 336.774

JEL Classification E 51, G 21

Ю. С. Довгаль

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів і банківської справи

М. А. Чечота

студентка спеціальності «Фінанси і кредит»

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

Ю. С. Довгаль

кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов и банковского дела

М. А. Чечота

студентка специальности «Финансы и кредит»

Полтавский национальный технический университет имени Юрия Кондратюка

Y. S. Dovgal

PhD, Assistant Professor at the Financial and Banking Department

M.A. Chechota

student, specialty «Finance and Credit»

Poltava National Technical Yurii Kondratyuk University

НЕОБХІДНІСТЬ ТА СУТНІСТЬ КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

НЕОБХОДИМОСТЬ И СУЩНОСТЬ КРЕДИТИРОВАНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ В УКРАИНЕ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

THE NECESSITY AND ESSENCE CREDITING OF UKRAINIAN ENTERPRISES IN MODERN CONDITIONS

У статті розглянуто сутність та основні види банківського і небанківського кредитування підприємств. Проаналізовано дані щодо кредитування у розрізі секторів економіки. Визначено об'єми надання позик протягом поточного року, а також розкрито необхідність взяття кредитів підприємствами та кредитування за рахунок коштів міжнародних фінансово-кредитних інститутів.

Ключові слова: кредит, ЄБРР, кредитоспроможність підприємств, проблеми кредитування, ризики кредитування.

В статье рассмотрены сущность и основные виды банковского и небанковского кредитования предприятий, проанализированы аналитические данные по кредитованию в разрезе секторов экономики, определены объемы предоставления займов в течение текущего года, а также обоснована необходимость взятия кредитов предприятиями и кредитования за счет средств международных финансово-кредитных институтов.

Ключевые слова: кредит, ЕБРР, кредитоспособность предприятий, проблемы кредитования, риски кредитования.

The essence and the main types of bank and non-bank lending to businesses were described in the article. Analytics on lending by sectors of the economy, defined volumes of loans during the current year was analyzed. The necessity of taking loans and lending companies at the expense of international financial and credit institutions funds was disclosed.

Key words: loan, the EBRD, the companies' creditworthiness, credit problems, credit risk.

Постановка проблеми. За останні роки в Україні відбулись і відбуваються глибокі економічні зміни, зумовлені процесами глобалізації економіки. Наразі світова економіка залишається у полоні наслідків глибокої фінансово-економічної

кризи, а стагнація провідних економічних центрів світу не могла не зачепити й Україну, економіка якої другий рік поспіль демонструє негативну динаміку. Очікуваний багатьма експертами кризовий «обвал» 2012 року в Україні не відбувся, про-

те не відбулося також відновлення позитивної економічної динаміки у 2014 р. Це пов'язано, насамперед, з політичною кризою, яка відбулася й відбувається до сих пір в Україні та економічною кризою, що впливає з політичної. Досить очевидною є потреба принципового оновлення джерел економічного та соціального розвитку України, яке можливе на засадах нової моделі розвитку, адекватної викликам, що надходять як від посткризового світу, так і від нагромаджених внутрішніх системних суперечностей [3].

Актуальність кредитування суб'єктів господарювання полягає в тому, що, враховуючи ситуацію, яка склалася в Україні та вплив інвесторів, котрі необхідні для залучення коштів, підприємствам потрібно залучати кошти для функціонування та проведення своєї діяльності, а також отримання за рахунок такого кредитування поставленої підприємницької мети.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суттєвий внесок у дослідження проблематики кредитування суб'єктів господарювання внесли такі вчені як Лаврушина О.І., Жуков Є.Ф., Платонова В., Панова Г.С. та інші. Малахова О.Л. працювала над питаннями кредитного забезпечення підприємницької діяльності, Жуков Є.Ф. обґрунтовував доцільність кредитування підприємств банківськими установами. Над проблемами кредитування працюють також і західні вчені, зокрема у роботах Деріга Х.У., Коха Т., Бауера Р. розроблено напрями вдосконалення методів кредитування суб'єктів господарювання.

Постановка задачі. Метою даної статті є визначення сутності кредитування підприємств, його необхідності, проблеми та перспективи подальшого розвитку в Україні.

Виклад основного матеріалу. Кредитування підприємницької діяльності здійснюється шляхом проведення кредитних операцій. У законодавстві України кредитна операція (credit operations) визначається як – вид активних банківських операцій, пов'язаних із розміщенням залучених банком коштів шляхом їх надання в тимчасове користування або прийняттям зобов'язань про надання коштів у тимчасове користування на певних умовах [1].

Щодо визначення суті кредиту, як економічної категорії, то у науковій літературі існують різні підходи, що відображають окремі його риси, склад учасників кредитного процесу, стадій руху позичкового капіталу тощо. У подальшому, з метою усунення неточностей, використаємо визначення, яке надається Міщенком В.І., тобто кредит – це економічна категорія, що відображає систему відносин між суб'єктами господарювання

щодо надання та отримання позики в грошовій чи товарній формі на умовах повернення, строковості та платності [2].

Відповідно, кредит забезпечує трансформацію грошового капіталу в позичковий та відображає відносини між кредиторами та позичальниками. Кожен вид кредиту характеризує певну грань його внутрішнього змісту, а в сукупності види кредитів дають чітке уявлення про структуру кредиту і його рух у межах товарної і грошової форм. Кредити, які надаються підприємствам можуть бути як банківськими, так і небанківськими. До них належать факторинг, державний, комерційний, лізинговий, іпотечний кредити та інші [10, с. 229].

В сучасних умовах комерційні банки України дуже рідко надають підприємствам довготермінові кредити. Можливість отримати такий кредит є реальнішою через кредитні лінії Світового банку і Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР), що надаються уповноваженими банками. За рахунок коштів ЄБРР здійснюються короткострокове та довгострокове фінансування проектів, які задовольняють вимоги ЄБРР.

Короткострокове кредитування надається для реалізації експортних контрактів та придбання імпоротної продукції з метою подальшого використання в процесі виробництва. Довгострокове кредитування надається для фінансування основних засобів (придбання нового вітчизняного та імпортного обладнання).

Основні види кредиту представлені на схемі (рис. 1).

За рахунок коштів ЄБРР кредитуванню підлягають тільки фінансово вигідні та забезпечені заставою проекти. При цьому вартість застави не повинна бути меншою 140% суми загальної заборгованості за кредитом за умови підтримування позичальником коефіцієнта обслуговування боргу.

ЄБРР посідає провідне місце серед міжнародних фінансових організацій, з якими Україна тісно економічно та інвестиційно співпрацює. На початок 2013 року припадало до 4 % кредитів, які надав ЄБРР. Станом на 1 квітня 2014 року його кредитний портфель становив 8,9 млрд. євро (12,2 млрд. \$) у 326 проектах. Сукупний обсяг кредитних ресурсів ЄБРР, залучених для фінансування проектів України станом на початок II кварталу 2014 року склав \$1,54 млрд. У розрізі валюти кредитування проекти профінансовано на 616,3 млн. \$ та 694,8 млн. €.

У процесі кредитування підприємств насамперед враховуються індивідуальні особливості кругообігу їхніх оборотних коштів. Особливості індивідуального кругообігу коштів підприємств

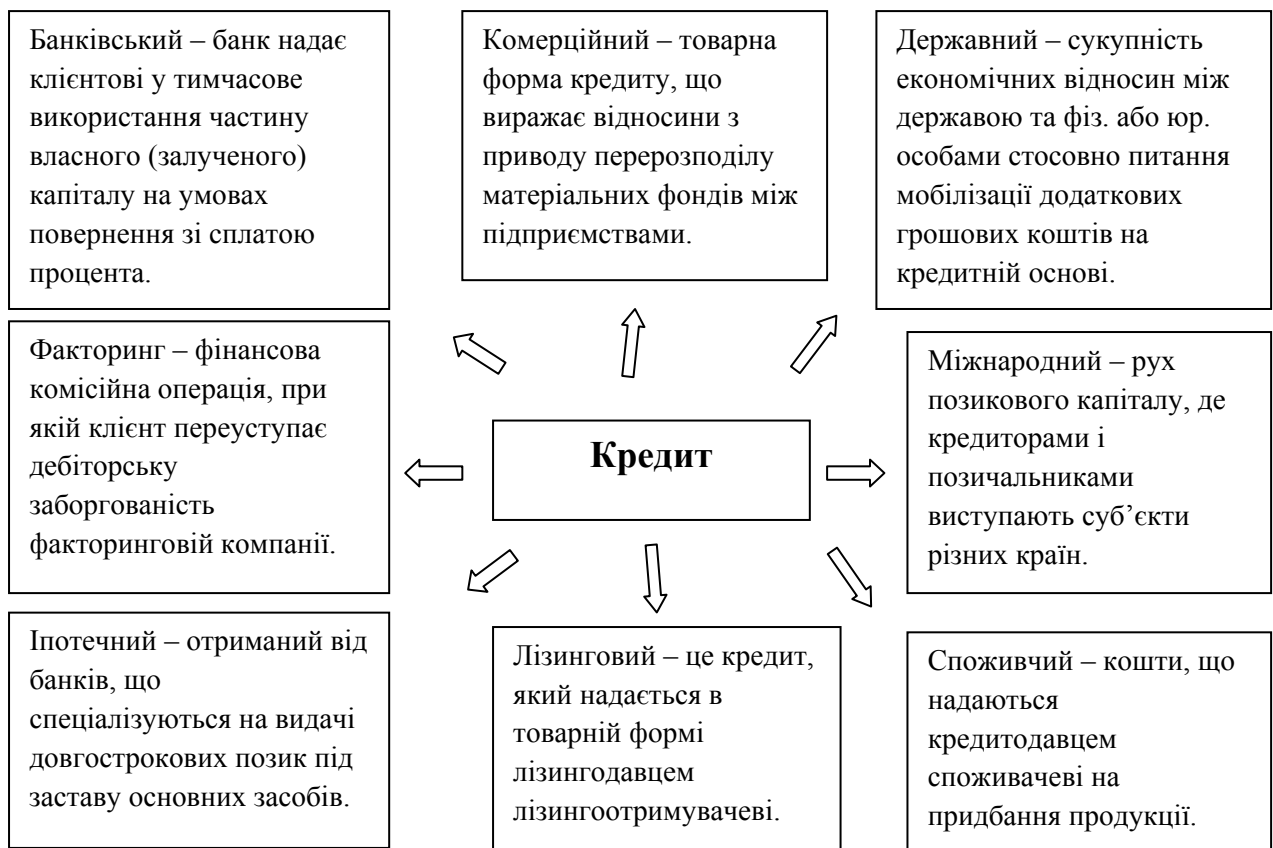


Рис. 1. Види кредитів, що надаються підприємствам і організаціям

Джерело створено автором на основі [1; 5, с. 229]

проявляються у розбіжності в часі між вивільненням з обороту вартості в грошовій формі та авансуванням коштів у новий оборот. Такі розбіжності відбуваються, передусім, через сезонність виробництва. Сезонність виробництва зумовлює в одні періоди випереджаюче зростання виробничих витрат порівняно з надходженням коштів і спричиняє додаткову потребу в коштах понад ті, що є в розпорядженні підприємства. В інші періоди витрати виробництва зменшуються або зовсім припиняються, збільшується вихід готової продукції та надходження грошової виручки, частина якої виявляється тимчасово вільною. Таке чергування зростання додаткових потреб у коштах і створення тимчасово вільних залишків їх на тому самому підприємстві створюють необхідність для використання кредитів на формування виробничих і оборотних фондів та погашення їх через певний час [8].

Кредитування підприємницької діяльності є дуже важливим для розвитку як підприємницьких структур так і економіки країни в цілому, тому необхідно звернути увагу на удосконалення кредитних взаємин комерційних банків та суб'єктів під-

приємницької діяльності в Україні, встановлення якісно нових партнерських відносин.

Для того, щоб вирішити ряд питань, пов'язаних із вдосконаленням роботи комерційних банків і механізмів кредитного забезпечення підприємницької діяльності потрібно: провести концентрацію серйозних зусиль в частині методологічної та аналітичної роботи щодо експертного аналізу кредитоспроможності позичальників; глибокий та систематичний маркетинговий аналіз ринку кредитних ресурсів у розрізі галузей, субгалузей та економіко-географічних регіонів. При вирішенні цих питань, виникає безліч проблем та ряд ризиків, які впливають з проблем.

Основні проблеми та ризики кредитування підприємств зображені на схемі (рис. 2).

Основними напрямками щодо стабілізації механізму кредитування підприємств є комплекс заходів із боку держави та банківської системи спрямованих на розвиток дієвого інтеграційного механізму взаємодії з суб'єктами господарювання [7].

Щоб отримати кредит позичальник повинен звернутися до банківської установи, яка аналізує,



Рис. 2. Проблеми та ризики кредитування підприємств

Джерело: створено автором на основі [7]

вивчає діяльність, визначає його кредитоспроможність, прогнозує ризик неповернення кредиту й ухвалює рішення щодо видачі або відмови у видачі кредиту.

Кредитоспроможність – це здатність позичальника в повному обсязі в зазначений кредитним до-

говором строк розрахуватися зі своїми борговими зобов'язаннями. Для того, щоб оцінити здатність повернення позичальником кредиту визначаються критерії кредитоспроможності підприємства. Основні критерії оцінки кредитоспроможності позичальника представлені на схемі (рис. 3).

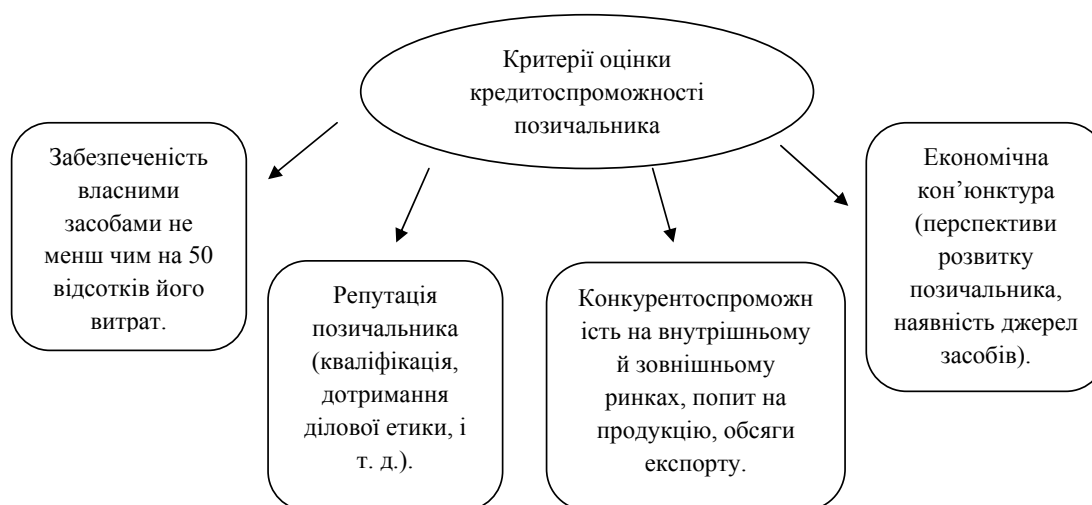


Рис. 3. Основні критерії оцінки кредитоспроможності позичальника

Джерело: створено автором на основі [8]

Кредити, що були надані суб'єктам господарювання за 2011-2014 роки представлені в табл. 1.

На даний час за обсягами кредитування підприємств в Україні постерігається досить неоднорідна та змінна динаміка. У липні 2014 року банки України видали підприємствам і організаціям нових кредитів на суму 124,9 млрд. гривень, що на

19 млрд. або 17,94% більше, ніж місяцем раніше; при цьому дещо збільшилися темпи зростання обсягів кредитування. Згідно з даними Національного банку, в липні порівняно з червнем найбільш істотно збільшилися обсяги позик, виданих підприємствам будівельної сфери – на 247,06%, або 4,2 млрд. до 5,9 млрд. гривень. Обсяги кредиту-

Таблиця 1

Кредити надані резидентам у розрізі секторів економіки

Період	Сума, млн. грн.			
	Усього	Інші фінансові корпорації	Сектор загального державного управління	Нефінансові корпорації
2011	801809	16441	8532	575545
2012	815142	16229	5803	605425
2013				
Серпень	851247	17412	5528	635248
Грудень	910782	19317	5908	691903
2014				
Січень	903458	20800	5860	684194
Травень	1008868	22668	6004	768214
Серпень	1026739	22581	5974	782932
Листопад	1008230	22162	4925	769414

Джерело: створено автором на основі [4]

вання підприємств, що працюють у сфері торгівлі, зросли на 21,28%, або 8,3 млрд. до 47,3 млрд. гривень; в сфері сільського господарства – на 17,39%, або 1,2 млрд. до 8,1 млрд. гривень; у сфері промисловості – на 13,19%, або 5 млрд. до 42,9 млрд. гривень. У червні, в порівнянні з травнем, зростання обсягів кредитів, виданих банками підприємствам і організаціям, склав 15,86%.

Таким чином, темпи приросту кредитування бізнесу збільшилися в липні 2014 року в порівнян-

ні з попереднім місяцем на 2,08 процентного пункту. У липні порівняно з січнем поточного року обсяги нових кредитів, виданих підприємствам, збільшилися на 4,17%; в порівнянні з аналогічним періодом минулого року – на 5,31%. Загальна заборгованість бізнесу за банківськими кредитами на 1 серпня 2014 склала 748,1 млрд. гривень, що на 500 млн. більше, ніж місяцем раніше.

Кредитування підприємств і організацій за 2014 рік подані на рис. 4.

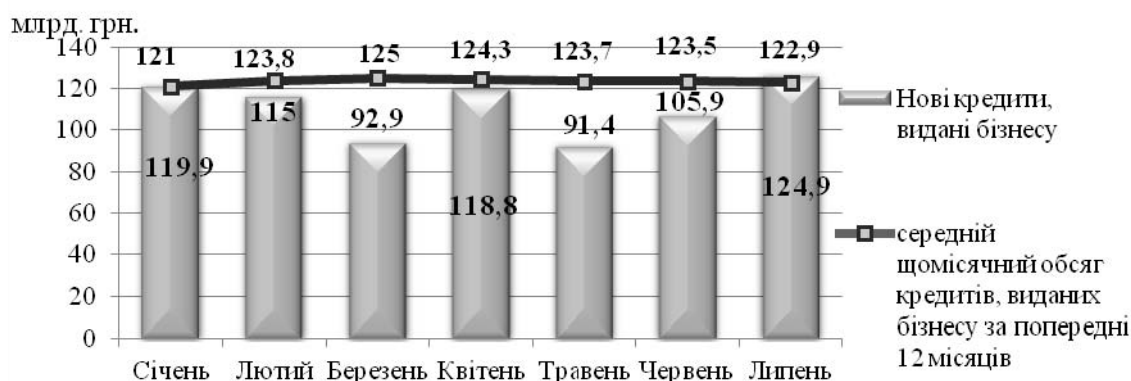


Рис. 4. Кредитування підприємств і організацій за січень-липень 2014 р.

Джерело: створено автором на основі [6]

У короткостроковій перспективі варто очікувати збереження негативних тенденцій у сфері інвестиційної діяльності через продовження впливу зазначених проблем та вимушене запровадження урядом заходів, спрямованих на покращення макроекономічної рівноваги [7].

Висновки. Отже, кредитування суб'єктів господарювання є необхідною умовою для їх діяльності. Але, враховуючи ситуацію в Україні, залучити кошти підприємству складно, адже існують перепони, проблеми та ризики, які впливають з них. Інвестори не хочуть брати на себе великі ризики, виникають зміни зовнішньополітичної орієнтації держави, а також низький рівень регулювання і підтримки підприємців та відсутність гнучкості з боку банківської системи. Ситуація, що склалася, потребує активізації взаємодії з міжнародними організаціями, а також активний пошук внутрішнього інвестора, зацікавленого у розвитку промисловості України.

Бібліографічні посилання

1. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями // Постанова Правління Національного банку України від 25.01.2012 р. № 23.
2. **Міщенко В. І.** Банківські операції: підручник / В. І. Міщенко, Н. Г. Слав'янська, О. Г. Коренєва. – 2-е вид., переробл. і доп. – К. : Знання, 2007. – С. 277 – 306.
3. Перспективи економіки України в умовах глобальної макроекономічної нестабільності / Жаліло Я. А., Pokryshka Д. С., Белінська Я. В., Павлюк А. П. та ін.. – К. : НІСД, 2013. – 120 с.
4. Грошово-кредитна та фінансова статистика [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/files/stat.pdf>.
5. **Поддєрьогін А. М.** Фінанси підприємств: підручник / А. М. Поддєрьогін; 3-тє вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 460 с.
6. Об'єми кредитування бізнесу в Україні у 2014 році [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.prostobiz.ua/kredity>.
7. Щодо ризиків і перспектив активізації інвестиційної діяльності в Україні (аналітична записка). Національний інститут стратегічних досліджень при Президентіві України [Електрон-

ний ресурс] / Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1550/>.

8. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк та ін. – К. : НАДУ, 2011. Т. 1 : Теорія державного управління / наук.-ред. колегія : В. М. Князєв, І. В. Розпутенко ін. – 2011. – С. 325.
9. **Коваленко О. В.** Підприємництво та його організаційно-правові засади: навч. посіб. / О. В. Коваленко. – К.: – Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. – 400 с.
10. **Слав'юк Р. А.** Фінанси підприємств: навч. посіб. / Р. А. Слав'юк. — Київ: «Центр навчальної літератури», 2004. – 460 с.

List of references

1. The provisions the procedure of forming and use of bank Ukraine reserve to compensate possible losses on active banking operations (2012, January). Bank.gov.ua. Retrieved December 26, 2014 from http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=58478.
2. **Mishchenko, V., Slavianska, N. & Korenieva, O.** (2007). Banking operation. Kyiv: Znannya.
3. **Zhalilo, Ya., Pokryshka, D., Belinska, Ya. & Pavliuk, A.** (2013). Prospects of Ukraine's economy during the global macroeconomic instability. Kyiv: NISD.
4. Monetary statistics: Reviews, deposits, loans. (2014, December). Bank.gov.ua. Retrieved September 26, 2014 from <http://www.bank.gov.ua/files/stat.pdf>.
5. **Podderogin, A.** (2000). Finances of Enterprises. Kyiv: KNEU.
6. The volume of business lending in Ukraine in 2014. (2014, September). Prostobiz.ua. Retrieved December 26, 2014 from <http://www.prostobiz.ua/kredity>.
7. For risks and prospects stimulate investment in Ukraine (analytic note). (2012). Niss.gov.ua. Retrieved December 26, 2014 from <http://www.niss.gov.ua/articles/1550/>.
8. **Kniazhev, V., Rozputenko I., et al.** Chapter one. The Encyclopaedia of Public Administration. (2011). Kyiv: NADU.
9. **Kovalenko, O.** (2013). The enterprise and its organizational and legal foundations. Kyiv: Publisher DZ «LNU».
10. **Slaviuk, R.** (2004). Finances of Enterprises. Kyiv: Center of educational literature.

ЗМІСТ**ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА**

Личко Ю. В. Використання методу стрес-тестування у діагностиці кризи на підприємстві3

ЕКОНОМІКА І ДЕРЖАВА

Личко Ю. В. Розробка системи підтримки прийняття рішень в умовах невизначеності на основі ігрового моделювання8

Кузьмін О. Є., Пирог О. В., Чернобай Л. І., Вацик Н. О. Експортна діяльність соціально-відповідальних суб'єктів господарювання: інструментарій підвищення ефективності 14

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Вудвуд В. В., Бабух О. Т. Особливості розвитку харчової промисловості м'ясного виробництва Карпатського регіону.....27

Скриньковський Р. М. Діагностика маркетингової діяльності підприємства: теорія та практика.....34

ФІНАНСИ

Довгаль Ю. С., Гулай О. В., Головко В. О. Зміцнення банківської системи як фактора забезпечення безпеки фінансової системи держави39

Довгаль Ю. С., Чечота М. А. Необхідність та сутність кредитування підприємств в Україні у сучасних умовах46

ОБЛІК І АУДИТ

Мошковська О. А. Проблеми визнання поняття «внутрішньогосподарський контроль»52

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО

Владимиров С. А. О комплексном подходе к оценке структурной эффективности сбалансированных макроэкономических систем58

CONTENTS**ECONOMIC SAFETY**

Lychko Y. V. Use of the stress testing method in diagnostics of crisis at an enterprise.....3

ECONOMY AND GOVERNMENT

Lychko Y. V. Development of decision support under uncertainty based on game modeling8

Kyzmin O. Ye., Pyrog O. V., Chernobaj L. I., Vatsyk N. O. Export activity of csr entity: the tool of increase the efficiency 14

OPERATIONS MANAGEMENT

Vudvud V. V., Babuh O. T. Features of food industry meat production carpathian region27

Skrynkovsky R. M. Diagnostics of marketing activity of enterprise: theory and practice34

FINANCE

Dovhal Y. S., Hulay O. V., Holovko V. O. Reinforcement the banking system as a factor of ensuring of the state financial system's security39

Dovgal Y. S., Chechota M. A. The necessity and essence crediting of ukrainian enterprises in modern conditions46

ACCOUNTING AND AUDIT

Moshkovska O. A. Problems of determination term «internal economic control»52

WORLD ECONOMY

Vladimirov S. A. On the comprehensive approach for evaluating structural performance balanced macroeconomic systems58

Наукове видання

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

Економіка і Фінанси

SCIENTIFIC JOURNAL

Economics and Finance

№ 12 (грудень), 2014

Журнал включено

до Російського індексу наукового цитування (РИНЦ)

Index Copernicus International

Матеріали публікуються

українською, російською й англійською мовами

Засновник і видавець: Дробязко Світлана Ігорівна
e-mail: ecofin.at.ua@gmail.com, сайт: ecofin.at.ua
Поштова адреса: 49107, м. Дніпропетровськ, а/с 5720
Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 20225-1025-Р

Віддруковано: ПП Шевелєв Є. О.
52005, с. Ювілейне, вул. Фрунзе, 8/11.
Свідоцтво про внесення до державного реєстру
Серія ВОО № 677317 від 11.01.2007 р.

Формат 60×84¹/₈. Підписано до друку 29.12.2014 р. Наклад 150 пр.